

СХВАЛЕНО

Вченою радою КНЗ КОР
«Київський обласний інститут
післядипломної освіти
педагогічних кадрів»
(протокол від 13.11.2025 р. та
24.11.2025 р. №7, 8)

ЗАТВЕРДЖЕНО

Ректор КНЗ КОР «Київський
обласний інститут післядипломної
освіти педагогічних кадрів»

Віра РОГОВА
10 грудня 2025 р. №334

**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
«ВИХОВАТЕЛЬ ВІЙСЬКОВОГО ЛІЦЕЮ:
ЛІДЕРСТВО ПАРТНЕРСТВО, РОЗВИТОК»
для педагогічних працівників-військовослужбовців і вихователів ліцеїв**

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Освітня програма для педагогічних працівників-військовослужбовців і вихователів ліцеїв розроблена на основі Типової програми підвищення кваліфікації педагогічних працівників, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 12 жовтня 2022 р. №904, та Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. №800.

Програма враховує положення Законів України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про національну безпеку України», Стратегії національно-патріотичного виховання на 2025-2030 роки, а також Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року.

Актуальність розроблення програми «Вихователь військового ліцею: лідерство партнерство, розвиток» для педагогічних працівників-військовослужбовців і вихователів ліцеїв є надзвичайно високою, враховуючи сучасні виклики та потреби суспільства. Програма є важливою для забезпечення стійкості, емоційного благополуччя та адаптації всіх учасників освітнього процесу, особливо в умовах кризових ситуацій, як-от військових конфліктів, пандемії, екологічних катастроф та інших надзвичайних подій. Зокрема, під час надзвичайних ситуацій діти часто переживають страх, тривогу, стрес, що може впливати на їх психічне здоров'я та розвиток. Педагоги мають володіти навичками, щоб розпізнати ці стани та допомогти дітям адаптуватися і стабілізуватися. В умовах надзвичайних ситуацій важливо не лише підтримувати дітей, але й допомагати батькам, які самі можуть стикатися з труднощами і потребувати порад та підтримки у вихованні дітей у кризових умовах. Професійна діяльність в стресових умовах може призвести до психологічного вигорання серед педагогів.

Освітня програма створена з урахуванням сучасних викликів, що стоять перед освітою в Україні, необхідності формування в учнів лідерських якостей, почуття відповідальності, громадянської свідомості, психологічної стійкості, дисципліни та готовності до служіння державі. Програма базується на поєднанні психолого-педагогічних, військово-виховних і соціально-комунікативних компонентів, орієнтована на розвиток професійних компетентностей вихователів, що забезпечують ефективну роботу.

Ефективна робота з учасниками освітнього процесу можлива тільки тоді, коли дорослі проявляють впевненість, спокій і надійність. У воєнний час особливо важливо, щоб дорослі об'єднали зусилля для захисту дітей від насильства, принижень та забезпечували їх доступ до якісної освіти, підтримували розвиток природних життєвих навичок. Заклади освіти повинні бути комфортним і безпечним простором, де дітей розуміють і підтримують. Саме в такому середовищі учні вчаться взаємодіяти з іншими, спілкуватися з однолітками та дорослими.

Мета освітньої програми: професійний розвиток педагогічних працівників-військовослужбовців і вихователів ліцеїв, удосконалення їхніх педагогічних, комунікативних і лідерських компетентностей для створення середовища довіри, спільної дії та зростання ліцеїстів.

Основні завдання:

- забезпечити розвиток загальних і професійних компетентностей педагогічних працівників-військовослужбовців і вихователів ліцеїв;
- формувати у педагогічних працівників-військовослужбовців і вихователів ліцеїв розуміння психологічних особливостей розвитку підлітків у військовому колективі;
- поглибити й розширити знання з теорії і практики навчання та виховання, що забезпечує якісні зміни в організації освітнього процесу та створює передумови для інноваційних перетворень у сучасній шкільній системі;
- ознайомити з сучасними методами формування дисципліни та внутрішньої мотивації вихованців;
- опанування технологій профілактики конфліктів, булінгу, стресу та емоційного вигорання;

- поглиблення знань з організації навчально-виховної роботи роти та співпраці з батьками;
- удосконалити навички ефективної комунікації, командоутворення та лідерства;
- поглибити й розширити теоретичні знання з фахових і психолого-педагогічних дисциплін.
- удосконалення стилів керівництва, етики спілкування, педагогічної взаємодії без авторитарного тиску;

Особливості організації освітнього процесу за освітньою програмою

Вивчення деяких питань модулів, окремих тем, послідовність вивчення, загальна кількість годин на вивчення тем можуть бути зміненими, окремі питання тем програми можуть бути перенесені в інші теми залежно від загальної концепції робочої програми навчання.

Очікувані результати навчання можуть відрізнятися залежно від кваліфікаційної категорії та педагогічного досвіду слухачів.

Теоретична складова освітньої програми може бути реалізована через лекції/відеолекції/вебінари/відеоконференції тощо. Практична складова – через практикуми/навчальні тренінги/семінари/майстер-класи тощо.

Навчальні заняття в синхронному режимі при дистанційній формі навчання проводяться з використанням спеціального програмного забезпечення для проведення вебконференцій з обов'язковою участю слухачів. Інші види занять в асинхронному режимі проводяться в різних форматах.

Диспозиції (цінності, ставлення):

- гуманістична спрямованість освітнього процесу;
- дитиноцентризм, цінність особистості;
- професійна мобільність та гнучкість;
- усвідомлення необхідності постійного професійного розвитку;
- партнерство з батьками та громадою;
- професійна етика, рефлексія та саморозвиток.

Укладач програми	<i>Шелест Леся Василівна</i> , старший викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту освіти Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів», завідувач відділу психологічної підтримки та ментального здоров'я; <i>Камінський Олександр</i> , викладач кафедри природничо-математичної освіти та технологій Комунального навчального закладу Київської обласної ради «Київський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних кадрів»
Найменування програми	Освітня програма підвищення кваліфікації «Професійна майстерність педагога: від дисципліни до мотивації»
Мета програми	Професійний розвиток педагогічних працівників-військовослужбовців і вихователів ліцеїв, удосконалення їхніх педагогічних, комунікативних і лідерських компетентностей для створення середовища довіри, спільної дії та зростання ліцеїстів.
Цільова аудиторія за спеціальністю або за посадою педагогічного працівника	Для педагогічних працівників-військовослужбовців і вихователів ліцеїв

Зміст програми	№ з/п	Тема заняття	год.
	Модуль I.		6
	1.	Упровадження тренінгової програми з національно-патріотичного виховання «З Україною в серці» в освітню діяльність закладу	2
	2.	Особливості психічного розвитку підлітків	2
	3.	Стресостійкість як запорука життєвого успіху	2
	Модуль II.		20
	1.	Тренінгові форми роботи для організації національно-патріотичного виховання учнів	2
	2.	Особливості психічного розвитку підлітків	4
	3.	Формування навичок роботи в команді	2
	4.	Інноваційні підходи до управління конфліктами: сучасні практики	2
	5.	Діти і насилля. Булінг та шляхи запобігання його проявам	2
	6.	Сучасні підходи налагодження партнерства: формування відповідального батьківства	2
	7.	Методика підготовки та проведення теренових ігор у закладі освіти: педагогічні, організаційні та безпекові аспекти	2
	8.	Симулятори та тренажери для підготовки операторів БпЛА	2
	9.	Опрацювання відкритих джерел (OSINT): теоретичні основи, стратегічні цілі, методологія та інструментарій	2
	Модуль III.		2
	8.	Тематична дискусія «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій»	2
Обсяг програми	1 кредит ЄКТС / 30 год (28 годин – аудиторні, 2 години – керована самостійна робота)		
Перелік компетентностей, що вдосконалюються	Загальні компетентності: ЗК.01, ЗК.02, ЗК.03, ЗК.04, ЗК.05. Професійні компетентності: А1 Прогностична (А1.1); А2 Організаційна (А2.1, А2.3, А2.4); А3 Оцінювально-аналітична (А3.2); Б1 Здоров'язбережувальна (Б1.2); В1 Психо-емоційна (В1.1, В1.2); В2 Педагогічне партнерство (В2.1, В2.2, В2.3); В3 Морально-етична (В3.1); Г1 Здатність до навчання впродовж життя (Г1.1, Г1.2); Г2 Інформаційно-комунікаційна (Г2.1, Г2.2, Г2.3).		
Форма підвищення кваліфікації	Інституційна (денна)		
Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації	Свідоцтво про підвищення кваліфікації		

Забезпечення розміщення освітньої програми на сайті	сайт: https://www.kristti.com.ua/
---	---

Модуль І.

1.1. Упровадження тренінгової програми з національно-патріотичного виховання «З Україною в серці» в освітню діяльність

Заняття спрямоване на підвищення професійної компетентності педагогів у сфері національно-патріотичного виховання та ознайомлення з можливостями практичного впровадження тренінгової програми «З Україною в серці» в освітній процес. У межах заняття учасники отримують теоретичні засади сучасного підходу до формування патріотичних цінностей у дітей та молоді, опрацюють структуру і зміст програми, а також розглянуть ефективні методики, вправи й інтерактивні форми роботи

1.2. Особливості психічного розвитку підлітків

Характеристика підліткового віку: біологічні, психічні та соціальні чинники розвитку. Вікові новоутворення: самосвідомість, самоповага, пошук власного «Я». Емоційні прояви підлітків: від емоційної лабільності до формування самоконтролю. Особливості пізнавальної діяльності: розвиток абстрактного мислення, критичності, уяви. Соціальні ролі й формування моральних орієнтирів. Вплив колективу, авторитетів і вихователя на становлення цінностей. Рекомендації щодо спілкування з підлітками у військовому колективі: баланс між вимогливістю та підтримкою.

1.3. Стресостійкість як запорука життєвого успіху

Висвітлення понять: стрес, стресостійкість учасників навчального процесу. Емоційні та фізіологічні ознаки стресу. Стадії розвитку стресу. Обмін досвіду в групах щодо покращення навичок саморегуляції в умовах сьогодення.

Модуль ІІ.

2.1. Тренінгові форми роботи для організації національно-патріотичного виховання учнів

Поняття – національно-патріотичне виховання дітей та молоді, військово-патріотична гра «Сокіл» («Джура»), команда, командотворення, розвиток команди, взаєморозуміння, взаємодопомога, взаємодія. Основні принципи командної роботи і стадії її творення (за моделлю Дрексlera-Сіббета). Розвиток навичок спілкування в колективі; розвиток єдності, групової ідентифікації учнів; розвиток здатності ефективно взаємодіяти в командах та приймати рішення у непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій. Технології ігрового навчання. Гра як метод навчання і виховання. Умови ефективності застосування ігор

2.2. Особливості психічного розвитку підлітків.

Характеристика підліткового віку: біологічні, психічні та соціальні чинники розвитку. Вікові новоутворення: самосвідомість, самоповага, пошук власного «Я». Емоційні прояви підлітків: від емоційної лабільності до формування самоконтролю. Особливості пізнавальної діяльності: розвиток абстрактного мислення, критичності, уяви. Соціальні ролі й формування моральних орієнтирів. Вплив колективу, авторитетів і вихователя на становлення цінностей. Рекомендації щодо спілкування з підлітками у військовому колективі: баланс між вимогливістю та підтримкою.

2.3. Формування навичок роботи в команді

Компетентності, необхідні для формування та підтримання ефективної командної взаємодії в колективі ліцеїстів; психологічні основи командної роботи, ролі учасників команди, шляхи розвитку співпраці, довіри й відповідальності у військово-освітньому середовищі.

2.4. Інноваційні підходи до управління конфліктами: сучасні практики.

Розкриття поняття, сутності, особливостей, характеристик, причин виникнення та шляхів попередження і подолання комунікативних бар'єрів у спілкуванні. Налагодження шляхів вирішення конфліктних ситуацій. Практичні рекомендації.

2.5. Діти і насилля. Булінг та шляхи запобігання його проявам

Поняття «булінг» та його складові, види булінгу, причини виникнення та шляхи запобігання його проявам. Адміністративно-правову відповідальність та алгоритм дій у випадку виявлення булінгу. Діагностичний компонент: Соціологічна анкета, Стандартизоване інтерв'ю батьків, діти яких зазнали кривдження й знаходяться у стані посттравматичного стресу, Опитувальник для дослідження психотравмуючої події (В.Г. Панок). Найкращі методи проти булінгу (робота із жертвою булінгу, із кривдником/кривдниками, взаємодія з батьками).

2.6. Сучасні підходи налагодження партнерства: формування відповідального батьківства

Висвітлення проблеми усвідомленого батьківства. Здійснення аналізу проблем сучасних сімей. Обговорення алгоритму роботи закладу освіти з процесом налагодження ефективної педагогіки партнерства.

2.7. Методика підготовки та проведення теренових ігор у закладі освіти: педагогічні, організаційні та безпекові аспекти

Теренові ігри є однією з найефективніших форм діяльнісного навчання в системі військово-патріотичного виховання. Вони поєднують командну взаємодію, тактичне мислення, орієнтування на місцевості, елементи виживання та розвиток фізичної витривалості. Діти й молодь від природи тяжіють до ігор, що ґрунтуються на хованні, пошуку, маскуванні та змаганні, тому теренові ігри органічно продовжують їхню природну активність і дослідницьку поведінку, сприяють формуванню лідерства, дисципліни, стресостійкості, відповідальності за команду, уміння діяти в умовах невизначеності та швидко ухвалювати рішення.

Заняття розкриває методику педагогічного проектування, організації та проведення теренових ігор: визначення мети й формату, вибір локації, розроблення легенди, правил і сценарію, підготовку інструкторів, забезпечення безпеки, техніки та рефлексивного підбиття підсумків. Матеріали базуються на поєднанні традиційних українських ігор, елементів пластової практики, досвіду військово-патріотичних організацій та сучасних освітніх підходів.

2.8. Симулятори та тренажери для підготовки операторів БпЛА

У ході заняття розглядаються сучасні симуляційні системи та тренажери, що застосовуються у процесі підготовки операторів безпілотних літальних апаратів. Висвітлюються їхні функціональні можливості, дидактичний потенціал, методика використання у навчальному процесі та особливості моделювання польотних ситуацій. Практична частина спрямована на ознайомлення слухачів із програмними симуляторами та відпрацювання базових елементів керування БпЛА у віртуальному середовищі.

2.9. Опрацювання відкритих джерел (OSINT): теоретичні основи, стратегічні цілі, методологія та інструментарій

Заняття спрямоване на формування у слухачів цілісного уявлення про сутність та можливості розвідки на основі відкритих джерел (OSINT). Розкриваються теоретичні засади, стратегічні цілі, етапи та методологічні підходи до збирання й аналізу відкритої інформації. Особлива увага приділяється огляду сучасних інструментів OSINT, питанням верифікації даних та практичним прикладам застосування технологій відкритої розвідки у сфері безпеки та оборони.

Модуль III.

Тематична дискусія «Психологічна підтримка учасників освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій»

Питання для самостійного опрацювання

1. Організація психологічної підтримки для батьків, в умовах пов'язаних з надзвичайними ситуаціями.
2. Методи допомоги дітям і педагогам у подоланні стресу та тривоги.
3. Забезпечення безпечного і здорового середовища в умовах надзвичайних ситуацій.
4. Створення ефективної системи взаємодії між педагогами, батьками та дітьми для надання психологічної підтримки.

Список використаних та рекомендованих джерел

1. Безпечне освітнє середовище закладу освіти: нові виміри безпеки. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim> (дата звернення: 25.03.2024).
2. Військово-патріотичне виховання: методичний збірник для вихователів військових ліцеїв. – К.: Міноборони України, 2023.
3. Глушко О., Джурило А., Кравченко С. та ін. Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти: оглядове видання / за заг. ред. О. Локшиної, О. Топузова. Нац. акад. пед. наук, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ: Пед. Думка. 2022. 66 с. URL: <https://is.gd/b1dG3X> (дата звернення: 25.03.2024).
4. Грицак Я., Комаров О. Шлях становлення української ідентичності. 2021 р. URL: <https://bit.ly/3ERW4L5>
5. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій. Наукові записки. Серія: Педагогіка. 2007. С. 38-41.
6. Гусак В.М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах НУШ: матеріали наук.-практич. конф. URL: <http://conf.zippo.net.ua/?p=79>
7. Кузьменко Г. В. Психологічні аспекти командоутворення в освітньому середовищі. – К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2019.
8. Кузнецова І. О. Тренінгові технології розвитку комунікативних і командних навичок у підлітків. – Харків: Основа, 2020.
9. Левицький В. В. Психолого-педагогічні засади формування колективу в навчальному закладі. – Хмельницький, 2021.
10. Міністерство освіти і науки України. Розвиток соціальних і громадянських компетентностей учнів у процесі навчання: методичні рекомендації. – Київ: МОН України, 2022. – 56 с.
11. Міністерство оборони України. Військово-патріотичне виховання: методичний збірник для вихователів військових ліцеїв. – Київ: МОУ, 2023. – 112 с.
12. Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій : методичні рекомендації для позашкілля / М-во освіти і науки України. Київ, 2022. URL : <https://bit.ly/3VVlO0D>
13. Психічне здоров'я особистості: підручник для вищих навчальних закладів / С.Д. Максименко, Я.В. Руденко, А.М. Кушнерьова, В.М. Невмержицький. Київ: «Видавництво Людмила», 2021. 438